

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών
— ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837 —

ΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΟΔΗΓΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΔΗΜΟΣΙΟ ΔΙΚΑΙΟ – ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ**

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 2022 - 2023

Συντονιστική Επιτροπή (2022 – 2024)

Π.Μ.Σ ΔΗΜΟΣΙΟ ΔΙΚΑΙΟ – ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ

Διευθυντής:

Καθηγητής Γεώργιος Δελλής

Αναπληρωτής Διευθυντής:

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Αικατερίνη Ηλιάδου

Μέλη της Σ.Ε.:

Καθηγήτρια Πατρίνα Παπαρρηγοπούλου
Αναπληρωτής Καθηγητής Νικόλαος Παπασπύρου
Αναπληρωτής Καθηγητής Ανδρέας Τσουρουφλής
Επίκουρη Καθηγήτρια Βασιλική Χρήστου

- ΚΟΣΜΗΤΟΡΑΣ : ΛΙΝΟΣ-ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΣΙΣΙΛΙΑΝΟΣ
- ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ : ΕΛΕΝΗ Ε. ΚΟΥΡΕΛΗ

Πίνακας περιεχομένων

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ - ΣΚΟΠΟΣ	4
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ.....	4
ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΒΑΘΜΟΥ ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΣ	4
ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΣΠΟΥΔΩΝ	5
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ	6
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ – ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΕΣ	9
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΠΜΣ.....	23
ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ	28
ΑΙΘΟΥΣΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ – ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ	28
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ.....	28

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ - ΣΚΟΠΟΣ

Από το ακαδημαϊκό έτος 2018-2019 λειτουργεί στη Νομική Σχολή του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών «Νέο Εντατικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών» (Π.Μ.Σ.):

Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (Π.Μ.Σ.) της Νομικής Σχολής αποσκοπεί στην εμπάθυση και την προαγωγή της γνώσης και στην προώθηση της έρευνας στο γνωστικό αντικείμενο αυτοτελών κλάδων του Δημοσίου Δικαίου και, ειδικότερα, του Φορολογικού Δικαίου, του Δικαίου Περιβάλλοντος και του Δικαίου Κοινωνικής Προστασίας, με συνεκτίμηση των αναγκών ανάπτυξης της χώρας. Ειδικότερα η εκπόνηση διπλωματικής εργασίας αποβλέπει στην παραγωγή επιστημονικής έρευνας υψηλού επιπέδου και στη δημιουργία επιστημόνων ικανών να συμβάλουν στην πρόοδο της επιστήμης και της διδασκαλίας.

Για την απόκτηση Διπλώματος Μεταπτυχιακών Σπουδών απαιτείται αφενός η επιτυχής ολοκλήρωση δύο εξαμήνων υποχρεωτικής φοίτησης ενός κύκλου συστηματικών και εξειδικευμένων σπουδών με παράλληλη ερευνητική εργασία και αφετέρου η συγγραφή μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας.

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ

Το Π.Μ.Σ. «Δημόσιο Δίκαιο – Δημόσιες Πολιτικές» απονέμει Δίπλωμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (Δ.Μ.Σ.) στις παρακάτω επιμέρους επιστημονικές ειδικεύσεις:

- α) Φορολογικό Δίκαιο (Tax Law)
- β) Δίκαιο Περιβάλλοντος (Environmental Law)
- γ) Δίκαιο Κοινωνικής Προστασίας (Social Protection Law)

ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΒΑΘΜΟΥ ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΣ

Η βαθμολογική κλίμακα για όλα τα μαθήματα και τη διπλωματική εργασία, ορίζεται από το μηδέν (0) έως το δέκα (10). Θεωρείται ότι πέτυχε ο φοιτητής που έλαβε βαθμό πέντε (5) και άνω, σε όλα τα μαθήματα. Για τον υπολογισμό του βαθμού του μεταπτυχιακού διπλώματος πολλαπλασιάζεται ο βαθμός του κάθε μαθήματος και της διπλωματικής εργασίας με τον αντίστοιχο αριθμό πιστωτικών μονάδων και το άθροισμα των επιμέρους γινομένων διαιρείται με τον συνολικό αριθμό πιστωτικών μονάδων που απαιτούνται για τη λήψη του Μ.Δ.Ε. Ο βαθμός υπολογίζεται με ακρίβεια δεύτερου δεκαδικού ψηφίου. Στο μεταπτυχιακό δίπλωμα αναγράφεται «καλώς» [για τους φοιτητές που έχουν μέσο όρο βαθμολογίας μικρότερο από έξι και μισό (6,5)] «λίαν καλώς» [για τους φοιτητές που έχουν μέσο όρο βαθμολογίας μεταξύ έξι και μισό (6,5) και οκτώ και μισό (8,5)] και «άριστα» [για τους φοιτητές που έχουν μέσο όρο βαθμολογίας οκτώ και μισό (8,5) και άνω].

Α' εξάμηνο:	3 μαθήματα X 10 πιστωτικές μονάδες	= 30 πιστωτικές μονάδες
Β' εξάμηνο:	3 μαθήματα X 10 πιστωτικές μονάδες	= 30 πιστωτικές μονάδες
Διπλωματική εργασία		= 15 πιστωτικές μονάδες
ΣΥΝΟΛΟ		75πιστωτικές μονάδες

ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Για την απόκτηση Δ.Μ.Σ. απαιτείται η επιτυχής ολοκλήρωση δύο εξαμήνων υποχρεωτικής φοίτησης ενός κύκλου συστηματικών εξειδικευμένων σπουδών με παράλληλη ερευνητική εργασία και η συγγραφή μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας. Το κάθε μάθημα μπορεί να διδάσκεται κατά ενότητες. Στα δύο εξάμηνα, διδάσκονται συνολικώς έξι (6) μαθήματα, εκ των οποίων τα τέσσερα (4) ορίζονται ως υποχρεωτικά για την απόκτηση του Δ.Μ.Σ., ενώ δύο (2) είναι μαθήματα επιλογής, τα οποία ο υποψήφιος επιλέγει από τον προτεινόμενο για κάθε ειδικευση κατάλογο μαθημάτων. Στον κατάλογο επιλεγόμενων μαθημάτων δύνανται να περιλαμβάνονται υποχρεωτικά ή επιλεγόμενα μαθήματα από τα προσφερόμενα σε άλλες ειδικεύσεις του Προγράμματος ή σε άλλα Π.Μ.Σ. της Σχολής.

Για τη φοίτηση στο Π.Μ.Σ. οι μεταπτυχιακοί φοιτητές καταβάλλουν τέλος φοίτησης.

Από την καταβολή του προβλεπόμενου τέλους φοίτησης απαλλάσσονται οι φοιτητές του Π.Μ.Σ., οι οποίοι πληρούν τις οριζόμενες στο άρθρο 35, παρ. 2 του Ν. 4485/2017 προϋποθέσεις.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Η φοίτηση στα Π.Μ.Σ. της Νομικής Σχολής και η απόκτηση του Δ.Μ.Σ. αντιστοιχεί σε 75 πιστωτικές μονάδες. Ειδικότερα, ο φόρτος εργασίας, με τον οποίο επιβαρύνεται ο φοιτητής αποτιμάται σε δέκα (10) πιστωτικές μονάδες ανά μάθημα πρώτου και δεύτερου εξαμήνου. Η μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία αποτιμάται σε δεκαπέντε (15) πιστωτικές μονάδες.

Στα δύο εξάμηνα διδάσκονται συνολικώς έξι (6) μαθήματα, εκ των οποίων τα τέσσερα (4) ορίζονται ως υποχρεωτικά για την απόκτηση του Δ.Μ.Σ., ενώ δύο (2) είναι μαθήματα επιλογής, τα οποία ο υποψήφιος επιλέγει από τους προτεινόμενους για κάθε Π.Μ.Σ. καταλόγους.

Τα υποχρεωτικά μαθήματα και τα μαθήματα επιλογής διδάσκονται 2 ώρες εβδομαδιαίως. Το περιεχόμενο των μαθημάτων αναγράφεται στον Οδηγό Σπουδών του εκάστοτε ΠΜΣ.

1. Ειδίκευση «Φορολογικό Δίκαιο»

Α΄ ΕΞΑΜΗΝΟ		Β΄ ΕΞΑΜΗΝΟ	
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ	ECTS	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ	ECTS
Φορολογικό Δίκαιο I	10	Φορολογικό Δίκαιο II	10
Δημοσιονομικό Δίκαιο	10	Διοικητική Δικονομία	10
		ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ	15
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ		ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ	
Ένα μάθημα επιλογής		Ένα μάθημα επιλογής	
Δημόσιο Δίκαιο και Οικονομική Ανάλυση	10		10
Εισαγωγή στο Λογιστικό Δίκαιο	10	Δημόσιες Συμβάσεις	10
Οικονομικό Ποινικό Δίκαιο	10	Ευρωπαϊκό και Διεθνές Φορολογικό Δίκαιο	10
Ευρωπαϊκό και Συγκριτικό Δημόσιο Δίκαιο	10	Ιστορία πολιτικών ιδεών -19 ^{ος} αι. Εμβάθυνση στο Γερμανικό ιδεαλισμό	10

Δίκαιο της Ενέργειας	10	Εθνική και ευρωπαϊκή προστασία των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων	10
Δίκαιο Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών	10		
Μορφές διαλόγου των εθνικών με τα Ευρωπαϊκά Δικαστήρια	10		
Public Law of Investments	10		

2. Ειδίκευση «Δίκαιο του Περιβάλλοντος»

Α΄ ΕΞΑΜΗΝΟ		Β΄ ΕΞΑΜΗΝΟ	
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ	ECTS	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ	ECTS
Δίκαιο Περιβάλλοντος Ι	10	Δίκαιο Περιβάλλοντος ΙΙ	10
Ευρωπαϊκό και Διεθνές Δίκαιο Περιβάλλοντος	10	Δίκαιο Χωροταξίας Και Πολεοδομίας	10
		ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ	15
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ Ένα μάθημα επιλογής		ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ Ένα μάθημα επιλογής	
Δημόσιο Δίκαιο και Οικονομική Ανάλυση	10	Ευρωπαϊκό και Διεθνές Φορολογικό Δίκαιο	10
	10	Δημόσιες Συμβάσεις	10
Δίκαιο Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών	10	Εναλλακτικές μορφές επίλυσης διαφορών	
Ευρωπαϊκό και συγκριτικό Δημόσιο Δίκαιο	10	Ιστορία πολιτικών ιδεών -19 ^{ος} αι. Εμβάθυνση στο Γερμανικό ιδεαλισμό	10
Μορφές διαλόγου των εθνικών με τα Ευρωπαϊκά Δικαστήρια	10	Εθνική και ευρωπαϊκή προστασία των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων	10
Δίκαιο της Ενέργειας	10		
Public Law of Investments	10		

3. Ειδίκευση «Δίκαιο Κοινωνικής Προστασίας»

Α΄ ΕΞΑΜΗΝΟ		Β΄ ΕΞΑΜΗΝΟ	
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ	ECTS	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ	ECTS
Δίκαιο Κοινωνικής Προστασίας Ι (Κοινωνική ασφάλιση)	10	Δίκαιο Κοινωνικής Προστασίας ΙΙ (Υγεία και Πρόνοια)	10
Δημοσιονομικό Δίκαιο	10	Διοικητικό Δικονομικό Δίκαιο	10
		ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ	15
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ Ένα μάθημα επιλογής		ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ Ένα μάθημα επιλογής	
Δημόσιο Δίκαιο και Οικονομική Ανάλυση	10	Εθνική και ευρωπαϊκή προστασία των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων	10
Φορολογικό Δίκαιο Ι	10	Ζητήματα διεθνούς και ευρωπαϊκού Εργατικού Δικαίου	10
Public Law of Investments	10	Δίκαιο Κατάστασης Αλλοδαπών	10

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ – ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΕΣ

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ / TAX LAW

Α΄ Εξάμηνο

ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

- **Φορολογικό Δίκαιο I**

Διδάσκων:

Αν. Καθηγητής Α. Τσουρουφλής

Περιγραφή

Στο πλαίσιο του μαθήματος θα παρουσιαστεί το σύνολο της ύλης του διεθνούς και ευρωπαϊκού φορολογικού δικαίου. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στις πρόσφατες πρωτοβουλίες του Οργανισμού για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη (ΟΟΣΑ) καθώς και στις νεότερες εξελίξεις στη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου.

Σκοπός του μαθήματος

Το μάθημα αποσκοπεί στην εμπέδωση των βασικών στοιχείων του διεθνούς και ευρωπαϊκού φορολογικού δικαίου σε συνδυασμό με το εθνικό δίκαιο. Ταυτόχρονα, όμως, επιδιώκεται η εμβάθυνση σε εξειδικευμένα ζητήματα και η ανάλυση των πρόσφατων εξελίξεων σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο. Ως εκ τούτου, το μάθημα απευθύνεται σε φοιτητές με προηγούμενη γνώση του δημοσίου διεθνούς και του ενωσιακού δικαίου, οι οποίοι έχουν περάσει το μάθημα του φορολογικού δικαίου σε προπτυχιακό ή μεταπτυχιακό επίπεδο.

Οργάνωση του μαθήματος

Το μάθημα περιλαμβάνει παραδόσεις με τη χρήση οπτικοακουστικών μέσων, κατά κύριο λόγο παρουσιάσεων μέσω προβολέα. Πέραν της θεωρητικής ανάπτυξης, θα γίνεται χρήση πρακτικών παραδειγμάτων, πινάκων και ασκήσεων. Οι φοιτητές θα έχουν την ευκαιρία να έρθουν σε επαφή με τα κείμενα των διμερών συμβάσεων για την αποφυγή της διπλής φορολογίας, με τις νομοθετικές πράξεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης και με αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου.

Εκπαιδευτικό υλικό (παρουσιάσεις, αρθρογραφία, νομολογία, νομοθεσία) θα διανέμεται στους φοιτητές σε ηλεκτρονική μορφή μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας του Πανεπιστημίου (e-class).

Διδακτέα ύλη

- Εισαγωγή στο διεθνές φορολογικό δίκαιο
- Ο κλάδος του διεθνούς φορολογικού δικαίου
- Πηγές του διεθνούς φορολογικού δικαίου
- Σχέση διεθνούς και εθνικού φορολογικού δικαίου
- Διπλή φορολογία
- Η έννοια της διπλής φορολογίας
- Αίτια της διπλής φορολογίας
- Μέθοδοι καταπολέμησης της διπλής φορολογίας
- Διμερείς συμβάσεις για την αποφυγή της διπλής φορολογίας
- Η Πρότυπη Σύμβαση του ΟΟΣΑ
- Οι ελληνικές διμερείς συμβάσεις
- Ζητήματα διεθνούς φοροδιαφυγής, φοροαποφυγής και φορολογικού σχεδιασμού
- Φορολογικοί παράδεισοι
- Εξωχώριες εταιρείες (offshore)
- Treaty shopping
- Ανταλλαγή πληροφοριών
- Εισαγωγή στο ευρωπαϊκό φορολογικό δίκαιο
- Αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- Ενωσιακή δράση στον τομέα της φορολογίας
- Σχέση διεθνούς και ευρωπαϊκού φορολογικού δικαίου
- Πηγές του Ευρωπαϊκού Φορολογικού Δικαίου
- Πρωτογενές δίκαιο
- Παράγωγο δίκαιο
- Η εναρμόνιση της έμμεσης φορολογίας
- Τελωνειακοί δασμοί
- Φ.Π.Α.
- Ειδικοί φόροι κατανάλωσης
- Η εναρμόνιση της άμεσης φορολογίας
- Νομική βάση της εναρμόνισης
- Οδηγία Συγχωνεύσεων
- Οδηγία Μητρικών-Θυγατρικών
- Σύμβαση Διαιτησίας
- Οδηγία Τόκων Αποταμιεύσεων
- Οδηγία Τόκων και Δικαιωμάτων Συνδεδεμένων Επιχειρήσεων
- Οδηγία για την Αμοιβαία Συνδρομή στην Είσπραξη των Φόρων
- Οδηγία για την ανταλλαγή πληροφοριών
- Νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου
- Προτάσεις Οδηγιών της Επιτροπής
- Κοινή Ενοποιημένη Βάση Φορολογίας Νομικών Προσώπων (Common Consolidated Corporate Tax Base, CCCTB)
- Φόρος Χρηματοπιστωτικών Συναλλαγών (Financial Transaction Tax, FTT)

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

- Μιχαηλίδης, Εναρμόνιση της φορολογίας εισοδήματος των επιχειρήσεων στην Ε.Ε., 2006
- Μπάρμπας Ν., Άμεσοι φόροι και κοινοτικό δίκαιο, 2005
- Στεφάνου Κ., Η φορολογία των εταιριών στο νέο διεθνές και ευρωπαϊκό περιβάλλον, 2006
- Τσουρουφλής Αν., Η ερμηνεία των φορολογικών συμβάσεων, 2011
- Φινοκαλιώτης Κ., Ευρωπαϊκό Φορολογικό και Τελωνειακό δίκαιο, 2015
- Χατζηιωακειμίδου Ευγ., Φορολογικές συμβάσεις. Η εφαρμογή τους στις προσωπικές εταιρείες, 2005

- **Δημοσιονομικό Δίκαιο**

Διδάσκων:

Αν. Καθηγητής Α. Τσουρουφλής

Περιγραφή

Στο πλαίσιο του μαθήματος θα παρουσιαστεί το σύνολο της ύλης του Δημοσιονομικού δικαίου, περιλαμβανομένων των δημοσιονομικών ρυθμίσεων του ενωσιακού δικαίου. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στη νομολογία του Ελεγκτικού Συνεδρίου καθώς και στις νεότερες νομοθετικές εξελίξεις στο πλαίσιο της παρούσας δημοσιονομικής κρίσης.

Σκοπός του μαθήματος

Το μάθημα αποσκοπεί στην εμπέδωση των βασικών στοιχείων του δημοσιονομικού δικαίου, με έμφαση στους κανόνες που αφορούν την κατάρτιση και εκτέλεση του κρατικού προϋπολογισμού. Ταυτόχρονα, επιδιώκεται η ανάδειξη των γενικών αρχών δημοσιονομικής διαχείρισης υπό το φως των σχετικών ρυθμίσεων του ενωσιακού δικαίου, οι οποίες έχουν περιέλθει στο επίκεντρο της επιστημονικής και οικονομικοπολιτικής συζήτησης στην παρούσα συγκυρία της δημοσιονομικής κρίσης. Ως εκ τούτου, το μάθημα απευθύνεται σε φοιτητές με προηγούμενη γνώση του συνταγματικού και ενωσιακού δικαίου.

Οργάνωση του μαθήματος Το μάθημα περιλαμβάνει παραδόσεις με τη χρήση οπτικοακουστικών μέσων, κατά κύριο λόγο παρουσιάσεων μέσω προβολέα. Πέραν της θεωρητικής ανάπτυξης, θα γίνεται χρήση πρακτικών παραδειγμάτων, πινάκων και ασκήσεων. Οι φοιτητές θα έχουν την ευκαιρία να έρθουν σε επαφή με τα νομοθετικά κείμενα που αφορούν τη δημοσιονομική διαχείριση τόσο σε εθνικό όσο και σε ενωσιακό επίπεδο καθώς και με την πρόσφατη νομολογία του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Εκπαιδευτικό υλικό (παρουσιάσεις, αρθρογραφία, νομολογία, νομοθεσία) θα διανέμεται στους φοιτητές σε ηλεκτρονική μορφή μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας του Πανεπιστημίου (e-class).

Διδακτέα ύλη

- Εισαγωγή στο δημοσιονομικό δίκαιο

- Ο κλάδος του δημοσιονομικού δικαίου
- Πηγές
- Σχέση με άλλους δικαιοκούς κλάδους
- Κρατικός προϋπολογισμός
- Ιστορική εξέλιξη
- Νομική έννοια του κρατικού προϋπολογισμού
- Θεμελιώδεις κανόνες του κρατικού προϋπολογισμού
- Ο κανόνας της ενότητας
- Ο κανόνας της καθολικότητας
- Ο κανόνας του ενιαυσίου
- Ο κανόνας της ειδικότητας των πιστώσεων
- Κατάρτιση και εκτέλεση του κρατικού προϋπολογισμού
- Διαδικασία σύνταξης και ψήφισης
- Εκτέλεση των δαπανών του κρατικού προϋπολογισμού
- Ο έλεγχος της εκτέλεσης του κρατικού προϋπολογισμού
- Το Ελεγκτικό Συνέδριο
- Προληπτικός έλεγχος των δημοσίων δαπανών
- Κατασταλτικός έλεγχος των δημοσίων δαπανών
- Ο έλεγχος της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης
- Οι δημοσιονομικές ρυθμίσεις του Ενωσιακού Δικαίου
- Ο προϋπολογισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- Κανόνες του προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- Έσοδα και δαπάνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- Κατάρτιση, εκτέλεση και έλεγχος του προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- Το Ελεγκτικό Συνέδριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- Συγκρότηση
- Αρμοδιότητες
- Σύγκριση και συνεργασία με το ελληνικό Ελεγκτικό Συνέδριο
- Ο έλεγχος των κρατικών ενισχύσεων
- Ενωσιακές ρυθμίσεις σχετικά με τα καθεστώτα των κρατικών ενισχύσεων
- Ο έλεγχος των κρατικών ενισχύσεων
- Δάνεια με την εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου
- Προσαρμογή των δημοσίων οικονομικών της Ελλάδας προς το ενωσιακό δίκαιο
- Η δημοσιονομική κατάσταση της Ελλάδας
- Η αναμόρφωση της δημοσιονομικής διαχείρισης με στόχο την παραμονή στην Ευρωζώνη
- Η αναδιάρθρωση του δημοσίου χρέους με τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα (PSI)

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

- Γέροντας Απ., Δημοσιονομικό Δίκαιο, 2005
- Κουγέας Β., Οι αρχές του κοινοτικού προϋπολογισμού και η εφαρμογή τους, 2008
- Μηλιώνης Ν., Στοιχεία Ευρωπαϊκού Δημοσιονομικού Δικαίου, 2008
- Μπάρμπας Ν., Στοιχεία Δημοσιονομικού Δικαίου, ε' έκδ., 2014

- Ρίζος Κ., Ο έλεγχος των δημοσίων δαπανών και λογαριασμών από το Ελεγκτικό Συνέδριο, β' έκδ., 2015
- Φινοκαλιώτης Κ./Μπάρμπας Ν., Δημόσια Οικονομικά, γ' έκδ., 2011

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ

- **Δημόσιο Δίκαιο και Οικονομική ανάλυση**

Διδάσκων:

Καθηγητής Γεώργιος Δελλής

1. Αρχές οικονομικής ανάλυσης :
    - Έννοια ευημερίας, Καμπύλες προσφοράς/ζήτησης, Κόστος και αποτελεσματικότητα
    - Μορφές αγορών, έννοια ανταγωνισμού
    - Αποτυχίες αγοράς
  2. Οικονομική ανάλυση και Δίκαιο
    - Το θεώρημα του Coase,
    - Θεσμικά οικονομικά
    - Προβλήματα συλλογικής δράσης και θεσμοί δημοσίου δικαίου, θεώρημα του Arrow
    - Από τον Coase στον Posner και τον Calabresi
    - Why efficiency? Η σημασία της αποτελεσματικότητας στο δίκαιο και η διαμάχη Posner και Dworkin.
    - Οι σύγχρονες τάσεις: Rose-Ackerman, Macey, “McNollGast”, Sunstein
  3. Οικονομική ανάλυση και Δημόσιο Δίκαιο : γενική προβληματική
    - Οι αναποτελεσματικότητες του παραδοσιακού δημοσίου δικαίου
      - ο Προβλήματα συλλογικής δράσης
      - ο Ασυμμετρία πληροφόρησης και πρόβλημα αντιπροσώπευσης
      - ο Το πρόβλημα της Δημόσιας Επιλογής (Public Choice)
    - Τα όρια του κρατικού παρεμβατισμού υπό το φως της οικονομικής ανάλυσης
    - Από την αναλογικότητα στη στάθμιση κόστους-οφέλους
    - Προς ένα νέο δημόσιο όργανο; Οι ανεξάρτητες αρχές.
    - Προς ένα νέο δημόσιο δίκαιο;
  4. Οικονομική ανάλυση και Δημόσιο Δίκαιο: ειδικά θέματα.
    - Ρύθμιση αγορών
    - Χωροταξία και περιβάλλον
    - Δημόσιες συμβάσεις
    - Επίλυση διοικητικών διαφορών
- **Εισαγωγή στο Λογιστικό Δίκαιο**

(προσφερόμενο από άλλο ΠΜΣ)

- **Οικονομικό Ποινικό Δίκαιο**
(προσφερόμενο από άλλο ΠΜΣ)
- **Ευρωπαϊκό και Συγκριτικό Δημόσιο Δίκαιο**

Διδάσκουσα:

Καθηγήτρια Θεοδώρα Αντωνίου

Η ύλη του προτεινόμενου μαθήματος περιλαμβάνει τις ακόλουθες ενότητες:

Συγκριτικό δημόσιο δίκαιο και αρχές της συγκριτικής μέθόδου

Προβληματισμοί γύρω από την αυτοτέλεια του συγκριτικού δικαίου και ειδικότερα του δημοσίου δικαίου

Η διαμόρφωση της εννοίας του συνταγματισμού σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ο αυταρχικός συνταγματισμός-Παραδείγματα Κίνα, Ινδία

- Μεταπολεμικά Συντάγματα

Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία, Συντάγματα πρώην Ανατολικών χωρών

Ευρωπαϊκό δίκαιο (Διεθνείς Οργανισμοί)

Ευρωπαϊκή Ένωση, Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

Πολυεπίπεδη προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων

Ανάπτυξη κοινών αξιών (παράδειγμα κράτους δικαίου) και σύμφωνη προς τις αξίες ερμηνεία του ενωσιακού δικαίου

- **Δίκαιο της Ενέργειας**

Διδάσκουσα:

Αν. Καθηγήτρια Αικατερίνη Ηλιάδου

Ο τομέας της ενέργειας αποτελεί έναν από τους πιο σημαντικούς τομείς της οικονομίας, ο οποίος κατά τις τελευταίες δεκαετίες υφίσταται ουσιώδεις αλλαγές σε σχέση με το νομικό πλαίσιο οργάνωσης και λειτουργίας, ενόψει της εφαρμογής πολιτικών απελευθέρωσης της αγοράς, δηλαδή εγκατάλειψης του συστήματος δημοσίου μονοπωλίου και εφαρμογής κανόνων ελεύθερου ανταγωνισμού. Ακόμη, το νομικό πλαίσιο του τομέα της ενέργειας αλλάζει και σε πιο πρόσφατο χρόνο ενόψει της βασικής πολιτικής επιλογής αντιμετώπισης της κλιματικής κρίσης. Το μάθημα βασίζεται σε αυτούς τους δύο άξονες και επιδιώκεται υπό αυτήν την οπτική να καταγραφούν τα βασικά θεωρητικά και νομολογιακά προβλήματα, όπως αναδεικνύονται από την καθιέρωση του Δικαίου της Ενέργειας ως ειδικού κλάδου της νομικής επιστήμης.

- **Δίκαιο Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών**

Διδάσκων:

Καθηγητής Βασίλειος Κονδύλης

Μετά από κάποιες εισαγωγικές εννοιολογικές προσεγγίσεις, το Πρώτο Μέρος αφορά τη θέσπιση Κανόνων από την ΕΕ για τον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Εξετάζεται πώς γεννήθηκε και πώς εξελίχθηκε το δίκαιο των τηλεπικοινωνιών, με το σταδιακό άνοιγμα στον ανταγωνισμό και (ιδίως με τα πακέτα 'Telecom' 2002 και 2009), ποιο είναι το νομικό πλαίσιο της δράσης της ΕΕ, και αναλύονται οι κανόνες του ευρωπαϊκού δικαίου των ηλεκτρονικών επικοινωνιών [πχ η οδηγία –πλαίσιο» (2002/21/ΕΚ), η «οδηγία για την αδειοδότηση» (2002/20/ΕΚ), η «οδηγία για την πρόσβαση» (2002/19/ΕΚ), η «οδηγία για την καθολική υπηρεσία» (2002/22/ΕΚ), η «οδηγία για τα προσωπικά δεδομένα» (2002/58/ΕΚ), η οδηγία για τον ανταγωνισμό (2002/77/ΕΚ), η οδηγία για τον ραδιοεξοπλισμό και τον τερματικό τηλεπικοινωνιακό εξοπλισμό, και άλλα κείμενα με εξειδικευμένο αντικείμενο (ρυθμίσεις για τις ραδιοσυχνότητες, την αδεσμοποίηση πρόσβαση στον τοπικό βρόχο (ΑΠΤΒ) και την περιαγωγή] και η σχετική νομολογία του ΔΕΕ. Στο Δεύτερο Μέρος εξετάζεται το ελληνικό δίκαιο των ηλεκτρονικών επικοινωνιών: Το ελληνικό θεσμικό πλαίσιο (όργανα, ιδίως ο ρόλος της ΕΕΤΤ ως Εθνικής Ρυθμιστικής Αρχής, αρμοδιότητες) και η ισχύουσα ελληνική νομοθεσία, ιδίως οι γενικές αρχές και κύριες ρυθμίσεις του δικαίου των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, και οι ασκούμενοι έλεγχοι στον τομέα αυτόν είτε από όργανα ή φορείς της ΕΕ είτε, ιδίως, από όργανα της ελληνικής έννομης τάξης (Βουλή, δικαστήρια). Τέλος, επιχειρείται να γίνει μια αποτίμηση των εξελίξεων και των προοπτικών του δικαίου των ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

- **Μορφές διαλόγου των εθνικών με τα Ευρωπαϊκά Δικαστήρια**

Διδάσκων:

Καθηγητής Βασίλειος Κονδύλης

Μετά από ένα εισαγωγικό μάθημα με εννοιολογικές αποσαφηνίσεις, στο Πρώτο Μέρος, εξετάζονται οι μορφές άμεσης συνεργασίας και άμεσου διαλόγου των ευρωπαϊκών με τα εθνικά δικαστήρια, και πρωτίστως η διαδικασία της υποβολής προδικαστικού ερωτήματος στο ΔΕΕ. Πχ αναλύεται η προδικαστική παραπομπή ως 'διέξοδος' ('way out') από δυσχερείς νομικές καταστάσεις, στο πλαίσιο του εθνικού δικαίου, που αντιμετωπίζει ο εθνικός δικαστής, ως 'ασφαλιστική δικλείδα' (safety valve) για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Επίσης, αναλύεται το ζήτημα κατά πόσον παρατηρείται το φαινόμενο της «αντιδόσεως των ιδιωμάτων» μεταξύ των εθνικών δικαστηρίων και του ΔΕΕ κατά την ανάπτυξη της συνεργασίας και του άμεσου διαλόγου των δικαστών. Το πρώτο μέρος τελειώνει με την παράθεση των θεσμικών ή άλλων εμποδίων στη συνεργασία και τον διάλογο των εθνικών δικαστών με το ΔΕΕ και τα 'αντίδοτα' στα παρατηρούμενα εμπόδια.

Στο Δεύτερο Μέρος, εξετάζονται οι μορφές εμμέσου διαλόγου των εθνικών δικαστών με τους Ευρωπαίους ομολόγους τους (ΔΕΕ και ΕΔΔΑ), με πρώτη και κύρια μορφή τον σεβασμό από τον εθνικό δικαστή της νομολογίας των Ευρωπαϊκών δικαστηρίων. Αναλύονται δε τα αποτελέσματα του εμμέσου αυτού διαλόγου στην εθνική έννομη τάξη, με έμφαση στην ελληνική έννομη τάξη. Επίσης, αναλύονται

άλλες μορφές συνεργασίας και εμμέσου διαλόγου μεταξύ δικαστηρίων και δικαστών. Ειδικής αναλύσεως χρήζει το ζήτημα κατά πόσον παρατηρείται το φαινόμενο της «αντιδόσεως των ιδιωμάτων» στον έμμεσο διάλογο, το οποίο εξηγείται γιατί παρουσιάζεται στις περιπτώσεις του έμμεσου διαλόγου υπό πολύ πιο διαφοροποιημένες μορφές από ότι στον άμεσο διάλογο. Τέλος, αναλύεται πώς στοιχειοθετείται η αντίδοση των ιδιωμάτων στο πλαίσιο σχέσεων εμμέσου διαλόγου των εθνικών δικαστών με το ΕΔΔΑ και ποια είναι τα χαρακτηριστικά της 'αντίδοσης' αυτής.

- **Public Law of Investments**
(προσφερόμενο από άλλο ΠΜΣ)

Β' Εξάμηνο

ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

- **Φορολογικό Δίκαιο II**

Διδάσκων:

Αν. Καθηγητής Α. Τσουρουφλής

Περιγραφή

Στο πλαίσιο του μαθήματος θα παρουσιαστεί το σύνολο της ύλης του φορολογικού δικαίου. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στις πρόσφατες νομοθετικές και νομολογιακές εξελίξεις.

Σκοπός του μαθήματος

Το μάθημα αποσκοπεί στην εμπέδωση των βασικών στοιχείων του φορολογικού δικαίου και του συνταγματικού πλαισίου του. Από αυτή την άποψη είναι κατάλληλο για φοιτητές με περιορισμένη προηγούμενη γνώση του φορολογικού δικαίου.

Ταυτόχρονα, όμως, επιδιώκεται η ανάλυση εξειδικευμένων ζητημάτων και η εμβάθυνση στους πρόσφατους θεωρητικούς προβληματισμούς του φορολογικού δικαίου. Ως εκ τούτου, το μάθημα απευθύνεται και σε φοιτητές που έχουν περάσει το μάθημα σε προπτυχιακό επίπεδο και επιθυμούν να καλλιεργήσουν περαιτέρω τις γνώσεις τους.

Οργάνωση του μαθήματος

Το μάθημα περιλαμβάνει παραδόσεις με τη χρήση οπτικοακουστικών μέσων, κατά κύριο λόγο παρουσιάσεων μέσω προβολέα. Πέραν της θεωρητικής ανάπτυξης, θα γίνεται χρήση πρακτικών παραδειγμάτων, πινάκων και ασκήσεων. Οι φοιτητές θα έχουν την ευκαιρία να έρθουν σε επαφή με έντυπα φορολογικών δηλώσεων και άλλων εγγράφων της φορολογικής διαδικασίας.

Εκπαιδευτικό υλικό (παρουσιάσεις, αρθρογραφία, νομολογία, νομοθεσία) θα διανέμεται στους φοιτητές σε ηλεκτρονική μορφή μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας του Πανεπιστημίου (e-class).

Διδακτέα ύλη

- Εισαγωγή στο φορολογικό δίκαιο
- Έννοια του φόρου
- Συνταγματική βάση του φορολογικού δικαίου
  - Αρχή της νομιμότητας του φόρου
  - Αρχή της φορολογικής ισότητας
  - Αρχή της περιορισμένης αναδρομικότητας
  - Ατομικά δικαιώματα
- Φορολογία του εισοδήματος
  - Φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων
  - Φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων
- Φορολογία της δαπάνης
  - Φ.Π.Α.
  - Ειδικοί φόροι κατανάλωσης
  - Τελωνειακοί δασμοί
- Φορολογία της περιουσίας
  - Φορολογία της κατοχής περιουσίας (ΤΑΠ, ΕΝΦΙΑ)
  - Φορολογία της μεταβίβασης περιουσίας (ΦΜΑ, Φόρος κληρονομιών, δωρεών και γονικών παροχών)
- Έκτακτα μέτρα για την αύξηση των φορολογικών εσόδων
  - Έκτακτες εισφορές
  - Τέλος επιτηδεύματος
  - Ειδική εισφορά αλληλεγγύης

- Καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής
- Γενική ρήτρα για την καταπολέμηση της φοροαποφυγής
- Υποκεφαλαιοδότηση (thin capitalisation)
- Κράτη μη συνεργάσιμα ή με προνομιακό φορολογικό καθεστώς
- Ελεγχόμενες αλλοδαπές εταιρείες (CFC rules)

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

- Φορτσάκης Θ./Σαββαΐδου Κ., Φορολογικό δίκαιο, 4η έκδ., 2013
- Φινοκαλιώτης Κ., Φορολογικό δίκαιο, ε' έκδ., 2014
- Μπάρμπας Ν., Φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων, δ' έκδοση, 2011

Διοικητική Δικονομία

Διδάσκων:

Αν. Καθηγητής Α. Τσουρουφλής

Η διδασκαλία του διοικητικού δικονομικού δικαίου σε μεταπτυχιακό επίπεδο περιλαμβάνει τις ακόλουθες ενότητες:

- Ο δικαστικός έλεγχος της διοίκησης και το δικαίωμα δικαστικής προστασίας
- Η διοικητική δικαιοδοσία και οι διοικητικές διαφορές (ακυρωτικές, ουσιαστικές)
- Η οργάνωση και οι αρμοδιότητες των διοικητικών δικαστηρίων
- Η διοικητική δίκη (έννοια, σκοπός, φάσεις, γενικές δικονομικές αρχές, δικαστήρια και δικαστές, διάδικοι, έναρξη, διεξαγωγή, περάτωση και κατάργηση)
- Είδη ένδικων βοηθημάτων, προϋποθέσεις παραδεκτού, λόγοι βασίμου
- Αίτηση ακυρώσεως, προσφυγή, αγωγή (καταψηφιστική, αναγνωριστική), ανακοπή
- Προσωρινή έννομη προστασία (αναστολή εκτελέσεως, ασφαλιστικά μέτρα, διαταγή πληρωμής, προσωρινή επιδίκαση απαιτήσεως, προσωρινή ρύθμιση καταστάσεως)
- Η απόφαση του διοικητικού δικαστηρίου (έννοια, περιεχόμενο, έννομες συνέπειες, δεδικασμένο, συμμόρφωση της διοίκησης)
- Ένδικα μέσα κατά αποφάσεων των διοικητικών δικαστηρίων (ανακοπή ερημοδικίας, τριτανακοπή, έφεση, αίτηση αναθεωρήσεως, αίτηση επαναλήψεως της διαδικασίας, αίτηση αναιρέσεως)

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ

- **Δημόσιες Συμβάσεις**

Διδάσκων:

Καθηγητής Κωνσταντίνος Γιαννακόπουλος

Το δίκαιο δημοσίων συμβάσεων αφορά τις συμβάσεις με τις οποίες μια δημόσια οντότητα εμπιστεύεται σε έναν τρίτο την παροχή μιας οικονομικής δραστηριότητας σχετικής με προμήθειες, υπηρεσίες ή δημόσια έργα. Στο πεδίο του δικαίου δημοσίων συμβάσεων διασταυρώνονται το συνταγματικό με το διοικητικό δίκαιο, το δημόσιο με το ιδιωτικό δίκαιο, το ουσιαστικό με το δικονομικό δίκαιο και το εθνικό με το ευρωπαϊκό και το διεθνές δίκαιο. Πρόκειται για ένα πεδίο με ιδιαίτερο θεωρητικό και πρακτικό ενδιαφέρον, στο οποίο αναδεικνύονται σχεδόν όλες οι πτυχές τόσο του εξευρωπαϊσμού του εθνικού δικαίου όσο και της επίδρασης της δημοσιονομικής κρίσης στην εξέλιξη των νομικών θεσμών. Το ιδιαίτερο οικονομικό ενδιαφέρον που συνδέεται με τη σύναψη και την κατάρτιση των δημοσίων συμβάσεων καθιστούν το δίκαιο των δημοσίων συμβάσεων διαρκώς επίκαιρο, γεγονός που επιβεβαιώνεται, ακόμη μία φορά, με την υιοθέτηση και την εξέλιξη της διαδικασίας ενσωμάτωσης στην εθνική έννομη τάξη των Οδηγιών 2014/23/ΕΕ, 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ.

Οι παραδόσεις του μαθήματος θα στηρίζονται στην ανάλυση του εθνικού και του ευρωπαϊκού δικαίου των δημοσίων συμβάσεων με έμφαση στην εξέλιξη των σχετικών διατάξεων και στο σχολιασμό της νομολογίας των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κάθε ενότητα διδασκαλίας θα συνοδεύεται από φάκελο που θα περιλαμβάνει σχέδιο του μαθήματος και κείμενα προς σχολιασμό (νομοθετήματα, δικαστικές αποφάσεις, άρθρα κ.λπ.).

- **Ευρωπαϊκό και Διεθνές φορολογικό Δίκαιο**

Διδάσκων:

Αν. Καθηγητής Α. Τσουρουφλής

- **Ιστορία πολιτικών ιδεών -19ος αι. Εμβάθυνση στο Γερμανικό ιδεαλισμό**

Διδάσκουσα:

Καθηγήτρια Θεοδώρα Αντωνίου

Στο μάθημα της Ιστορίας Πολιτικών Ιδεών θα παρουσιασθεί κυρίως ο 19ος αι. Μετά τη σύντομη παρουσίαση των βασικών ρευμάτων της πολιτικής φιλοσοφίας του 19ου αιώνα, θα γίνει εμβάθυνση στους φιλοσόφους Fichte, Hegel και Schelling. Το έργο και η θεωρία των φιλοσόφων αυτών θα εξετασθούν ως προς την ενασχόλησή τους με το κράτος, το δίκαιο και τις ελευθερίες. Ο γερμανικός ιδεαλισμός που έχει τις καταβολές του στον Ρουσό και ξεκινά από τον Καντ και περνά μέσα από τον Φίχτε, Χέγκελ και Μάρξ και φθάνει μέχρι τα ολοκληρωτικά δόγματα του εθνικοσοσιαλισμού, θα διαμορφώσει ένα είδος θετικής ελευθερίας, υπό την έννοια ότι υπάρχει ένα κράτος που αναγκάζει τους πολίτες να ζουν με ένα συγκεκριμένο τρόπο, ο οποίος οδηγεί στην ελευθερία.

- **Εθνική και ευρωπαϊκή προστασία των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων**

Διδάσκουσα:

Καθηγήτρια Θεοδώρα Αντωνίου

Η παρούσα οικονομική κρίση που οδήγησε πολλά Κράτη μέλη, μεταξύ των οποίων και τη χώρα μας, στην «αποδόμηση» του κοινωνικού Κράτους φαίνεται να θέτει σε αμφισβήτηση το μεταπολεμικό επίτευγμα της θεώρησης του κοινωνικού Κράτους ως άρρηκτα συνδεδεμένου με την έννοια του σύγχρονου δημοκρατικού Κράτους δικαίου, κάτι το οποίο άλλωστε έχει αποτυπωθεί ρητά σε πολλά εθνικά Συντάγματα των Κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και στις Συνθήκες της ίδιας της Ένωσης. Πράγματι η προϊούσα θεσμοθέτηση των κοινωνικών δικαιωμάτων σε συνταγματικό επίπεδο πολλών Κρατών μελών είχε επίδραση και αντικατοπτρίζεται και στο πρωτογενές δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ιδίως με την κατοχύρωση κοινωνικών δικαιωμάτων στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Από την άλλη πλευρά το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου κατάφερε με τον χρόνο να «μεταμορφώσει» την ΕΣΔΑ, μια συνθήκη που κατοχυρώνει εκ πρώτης όψεως αμιγώς κλασσικά αμυντικά δικαιώματα και ελευθερίες, σε ένα ευρωπαϊκό κείμενο που αποτελεί πηγή και κοινωνικών δικαιωμάτων.

Περιεχόμενο του μαθήματος θα αποτελέσουν τα πορίσματα πολυετούς έρευνας, η οποία βασίζεται σε μια ευρεία έννοια των κοινωνικών δικαιωμάτων και δεν περιορίζεται στα κοινωνικά δικαιώματα υπό την στενή του όρου έννοια που αντιστοιχεί εν πολλοίς στα κοινωνικά δικαιώματα, όπως τα ορίζει ο Jellinek στην γνωστή τριμερή του διάκριση, δηλαδή ως δικαιώματα του status positivus (αξιώσεις προς το Κράτος για παροχές). Στην εδώ χρησιμοποιούμενη ευρεία έννοια των κοινωνικών δικαιωμάτων, όπως αυτή διαπλάσθηκε και υπό την επήρεια του κοινοτικού δικαίου, εντάσσονται και οι λεγόμενες κοινωνικές ελευθερίες (όπως λ.χ. η ελευθερία της εκπαίδευσης, η συνδικαλιστική ελευθερία κ.ά.), όπως άλλωστε και η αρχή της ισότητας στις διάφορες εκφάνσεις της με την συναφή αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων.

Περαιτέρω η εξέταση των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων δεν περιορίζεται σε μια εξέτασή τους αποκομμένη από την λοιπή έννομη τάξη στην οποία κατοχυρώνονται. Τα θεμελιώδη κοινωνικά δικαιώματα διερευνώνται στο ευρύτερο θεσμικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται, αυτό δηλαδή του συνταγματικού και του δημοσίου εν γένει δικαίου των Κρατών μελών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τέλος δε, παρόλον δε ότι η ΕΣΔΑ εκ πρώτης όψεως φαίνεται να κατοχυρώνει πρωτίστως κλασσικά ατομικά και πολιτικά δικαιώματα και ελευθερίες και ελάχιστα κοινωνικά

εν ευρεία εννοία δικαιώματα – όπως λ.χ. τη συνδικαλιστική ελευθερία ή την απαγόρευση των διακρίσεων –, εν τούτοις, όπως κατέδειξε η έρευνα, στη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (και παλαιότερα της με το 11ο Πρωτόκολλο [11.5.1994] το 1998 [1.1.1998] καταργηθείσας Ευρωπαϊκής Επιτροπής Δικαιωμάτων του Ανθρώπου) ανιχνεύονται σειρά κοινωνικών δικαιωμάτων, τα οποία κρίθηκε ότι απορρέουν από διατάξεις της Συνθήκης. Η ενασχόληση συνεπώς με την ΕΣΔΑ και τη νομολογία των οργάνων του Στρασβούργου κρίνεται και αυτή απαραίτητη. Αυτονόητο είναι ότι στο πλαίσιο του μαθήματος θα παρουσιασθεί και η νομολογία ανωτάτων και συνταγματικών δικαστηρίων των Κρατών μελών, όπως άλλωστε και η νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα ειδικότερα θέματα που αναφέρονται κατωτέρω ως αντικείμενο διδασκαλίας.

Τα ειδικότερα θέματα, τα οποία θα αποτελέσουν αντικείμενο διδασκαλίας σε επίπεδο συγκριτικού δημοσίου δικαίου, δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και δικαίου της ΕΣΔΑ αφορούν ιδίως την ιστορική εξέλιξη και το σύστημα προστασίας των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων, τις πηγές των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων, τη νομική φύση και τις δυνατότητες «δικαστικοποίησης' ή, κατ'άλλη διατύπωση, 'αγωγιμότητας'» των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων, τους φορείς και αποδέκτες των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων, ζητήματα της δικαστικής και εξωδικαστικής προστασίας των δικαιωμάτων αυτών και, τέλος, ζητήματα της τροποποίησης επί τα χείρω ή κατάργησης κοινωνικών δικαιωμάτων (θεωρία του κοινωνικού κεκτημένου).

ΔΙΚΑΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ/ ENVIRONMENTAL LAW

Α' Εξάμηνο

ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

- Δίκαιο Περιβάλλοντος I

Διδάσκων:

Καθηγητής Γεώργιος Δελλής

Το μάθημα «Δίκαιο περιβάλλοντος I» απευθύνεται σε κοινό με διαφορετική προέλευση. Αφενός, σε εκείνους που δεν έχουν διδαχθεί το αντικείμενο αυτό κατά τις προπτυχιακές τους σπουδές και αφετέρου σε εκείνους οι οποίοι επιθυμούν να επεκτείνουν ήδη υπάρχουσες γνώσεις. Κοινός τόπος των μαθημάτων είναι η έμφαση στην πρακτική κατανόηση του συγκεκριμένου κλάδου, μέσα από μελέτη της νομοθεσίας και της νομολογίας. Επίσης, η ανάλυση αφορά τόσο στο εθνικό όσο και στο ευρωπαϊκό δίκαιο περιβάλλοντος, ενόψει της στενής τους διασύνδεσης.

Οι επί μέρους θεματικές περιλαμβάνουν τα εξής : α) υπερνομοθετικές βάσεις του δικαίου περιβάλλοντος (Σύνταγμα, διεθνές δίκαιο, δίκαιο της Ένωσης,

β)θεμελιώδεις αρχές της περιβαλλοντικής προστασίας, με έμφαση στις αρχές της προφύλαξης και της βιώσιμης ανάπτυξης, γ)σχέση περιβαλλοντικής προστασίας και οικονομικής ανάπτυξης, ιδίως μέσα από τις διοικητικές και νομολογιακές σταθμίσεις επί των «μεγάλων έργων», δ)περιβαλλοντική εκτίμηση και αδειοδότηση, ε)οικονομικά ζητήματα περιβαλλοντικού δικαίου, με έμφαση στο ρόλο του ακυρωτικού δικαστή, στ)ζητήματα περιβαλλοντικής ευθύνης, ζ)ειδικά καθεστώτα προστασίας, όπως είναι η προστασία των δασών και των δασικών εκτάσεων και η προστασία των υδάτων, η)περιβαλλοντική πληροφόρηση.

- **Ευρωπαϊκό και Διεθνές Δίκαιο Περιβάλλοντος**

Διδάσκων:

Καθηγητής Γεώργιος Δελλής

Ενότητες:

1. Εισαγωγή στο Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο
2. Εισαγωγή στο ενωσιακό δίκαιο περιβάλλοντος (αρμοδιότητες, γενικές αρχές, νομική βάση, μηχανισμοί συμμόρφωσης) - I
3. Γενικές Αρχές Διεθνούς Περιβαλλοντικού Δικαίου
4. Εισαγωγή στο ενωσιακό δίκαιο περιβάλλοντος (αρμοδιότητες, γενικές αρχές, νομική βάση, μηχανισμοί συμμόρφωσης) - II
5. Διεθνές Δίκαιο για την βιοποικιλότητα
6. Ενωσιακό Δίκαιο Προστασίας της Φύσης (προστασία των ειδών και των οικοτόπων)
7. Διεθνές Δίκαιο για την Κλιματική αλλαγή και προστασία της ατμόσφαιρας
8. Ενωσιακό δίκαιο για την προστασία την ατμόσφαιρας και για την κλιματική αλλαγή
9. Περιβάλλον και Δίκαιο της Θάλασσας
10. Ενωσιακό δίκαιο για την προστασία των υδάτων ή περιβαλλοντική ευθύνη
11. Διεθνές περιβαλλοντικό δίκαιο και ειδικά θέματα (εμπόριο, επενδύσεις, δικαιώματα, διεθνή συστήματα πιστοποίησης)
12. Ενωσιακό Δίκαιο Αποβλήτων

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ (ως ανωτέρω)

Δημόσιο Δίκαιο και Οικονομική Ανάλυση
Δίκαιο Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών
Ευρωπαϊκό και συγκριτικό Δημόσιο Δίκαιο
Μορφές διαλόγου των εθνικών με τα Ευρωπαϊκά Δικαστήρια
Δίκαιο της Ενέργειας
Public Law of Investments

Β' Εξάμηνο

ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

- **Δίκαιο Περιβάλλοντος II**

Διδάσκων:

Καθηγητής Γ. Δελλής

- **Χωροταξικό και Πολεοδομικό Δίκαιο**

Διδάσκων:

Καθηγητής Γεώργιος Δελλής

Η διδασκαλία του χωροταξικού και πολεοδομικού δικαίου σε μεταπτυχιακό επίπεδο περιλαμβάνει επτά (7) ενότητες: Στην πρώτη ενότητα αναλύονται οι βασικές έννοιες και το συνταγματικό πλαίσιο του χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού και οι αρχές βιώσιμης οικιστικής ανάπτυξης. Η δεύτερη ενότητα είναι αφιερωμένη στο δίκαιο του στρατηγικού χωρικού ή χωροταξικού σχεδιασμού και αναφέρεται στα εθνικά και περιφερειακά χωροταξικά πλαίσια και τα ρυθμιστικά σχέδια μεγάλων μητροπολιτικών συγκροτημάτων της χώρας. Στην τρίτη ενότητα αναπτύσσεται το δίκαιο του ρυθμιστικού χωρικού ή πολεοδομικού σχεδιασμού από τα τοπικά και ειδικά χωρικά σχέδια μέχρι τα ρυμοτομικά σχέδια εφαρμογής. Η τέταρτη ενότητα αναφέρεται στις πράξεις εφαρμογής των πολεοδομικών σχεδίων και τους σχετικούς πολεοδομικούς μηχανισμούς. Η πέμπτη ενότητα έχει ως αντικείμενο τους κανόνες δόμησης που διέπουν την πολεοδόμηση ειδικών κατηγοριών οικισμών. Οι γενικοί κανόνες δόμησης, έκδοσης οικοδομικών αδειών και ελέγχου των κατασκευών αναπτύσσονται στην έκτη ενότητα. Η έβδομη ενότητα αφορά τέλος το φαινόμενο της αυθαίρετης δόμησης και της ειδικής «προστατευτικής» νομοθεσίας που τη διέπει ανέκαθεν στη χώρα μας.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ (ως ανωτέρω)

- Ευρωπαϊκό και Διεθνές Φορολογικό Δίκαιο
- Δημόσιες Συμβάσεις
- Ιστορία πολιτικών ιδεών -19ος αι. Εμβάθυνση στο Γερμανικό ιδεαλισμό
- Εθνική και ευρωπαϊκή προστασία των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων

ΔΙΚΑΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ / Social Protection Law

Α΄ Εξάμηνο

ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

- **Δίκαιο Κοινωνικής Προστασίας Ι**

Διδάσκουσα:

Καθηγήτρια Π. Παπαρρηγοπούλου

1. Τα θεμέλια της κοινωνικής προστασίας
  2. Το ενωσιακό δίκαιο της κοινωνικής ασφάλισης
  3. Η οργάνωση του ασφαλιστικού συστήματος, οι ενοποιήσεις, το Σύνταγμα.
  4. Η οργάνωση του ασφαλιστικού συστήματος, οι ενοποιήσεις, το Σύνταγμα.
  5. Αλληλοβοήθεια και Ιδιωτική Ασφάλιση
  6. Η επαγγελματική ασφάλιση και οι επενδύσεις των ΤΕΑ.
  7. Το ΤΕΚΑ και η επικουρική ασφάλιση.
  8. Η κύρια ασφάλιση των δημοσίων υπαλλήλων (πολιτικών και στρατιωτικών)
  9. Η νομολογία του ΕΔΔΑ για την κοινωνική ασφάλιση.
  10. Η παραγραφή στην κοινωνική ασφάλιση
  11. Η κύρια ασφάλιση των εργαζομένων στον ιδιωτικό τομέα στη νομολογία.
- Έμφαση σε ζητήματα που αφορούν στις εισφορές

- **Δημοσιονομικό Δίκαιο**

Διδάσκων:

Αν. Καθηγητής Α. Τσουρουφλής

Περιγραφή

Στο πλαίσιο του μαθήματος θα παρουσιαστεί το σύνολο της ύλης του Δημοσιονομικού δικαίου, περιλαμβανομένων των δημοσιονομικών ρυθμίσεων του ενωσιακού δικαίου. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στη νομολογία του Ελεγκτικού Συνεδρίου καθώς και στις νεότερες νομοθετικές εξελίξεις στο πλαίσιο της παρούσας δημοσιονομικής κρίσης.

Σκοπός του μαθήματος

Το μάθημα αποσκοπεί στην εμπέδωση των βασικών στοιχείων του δημοσιονομικού δικαίου, με έμφαση στους κανόνες που αφορούν την κατάρτιση και εκτέλεση του κρατικού προϋπολογισμού. Ταυτόχρονα, επιδιώκεται η ανάδειξη των γενικών αρχών δημοσιονομικής διαχείρισης υπό το φως των σχετικών ρυθμίσεων του ενωσιακού δικαίου, οι οποίες έχουν περιέλθει στο επίκεντρο της επιστημονικής και οικονομικοπολιτικής συζήτησης στην παρούσα συγκυρία της δημοσιονομικής κρίσης. Ως εκ τούτου, το μάθημα απευθύνεται σε φοιτητές με προηγούμενη γνώση του συνταγματικού και ενωσιακού δικαίου.

Οργάνωση του μαθήματος Το μάθημα περιλαμβάνει παραδόσεις με τη χρήση οπτικοακουστικών μέσων, κατά κύριο λόγο παρουσιάσεων μέσω προβολέα. Πέραν της θεωρητικής ανάπτυξης, θα γίνεται χρήση πρακτικών παραδειγμάτων, πινάκων και ασκήσεων. Οι φοιτητές θα έχουν την ευκαιρία να έρθουν σε επαφή με τα νομοθετικά κείμενα που αφορούν τη δημοσιονομική διαχείριση τόσο σε εθνικό όσο και σε ενωσιακό επίπεδο καθώς και με την πρόσφατη νομολογία του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Εκπαιδευτικό υλικό (παρουσιάσεις, αρθρογραφία, νομολογία, νομοθεσία) θα διανέμεται στους φοιτητές σε ηλεκτρονική μορφή μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας του Πανεπιστημίου (e-class).

Διδακτέα ύλη

- Εισαγωγή στο δημοσιονομικό δίκαιο
- Ο κλάδος του δημοσιονομικού δικαίου
- Πηγές
- Σχέση με άλλους δικαιοκούς κλάδους
- Κρατικός προϋπολογισμός
- Ιστορική εξέλιξη
- Νομική έννοια του κρατικού προϋπολογισμού
- Θεμελιώδεις κανόνες του κρατικού προϋπολογισμού
- Ο κανόνας της ενότητας
- Ο κανόνας της καθολικότητας
- Ο κανόνας του ενιαυσίου
- Ο κανόνας της ειδικότητας των πιστώσεων
- Κατάρτιση και εκτέλεση του κρατικού προϋπολογισμού
- Διαδικασία σύνταξης και ψήφησης
- Εκτέλεση των δαπανών του κρατικού προϋπολογισμού
- Ο έλεγχος της εκτέλεσης του κρατικού προϋπολογισμού
- Το Ελεγκτικό Συνέδριο
- Προληπτικός έλεγχος των δημοσίων δαπανών
- Κατασταλτικός έλεγχος των δημοσίων δαπανών
- Ο έλεγχος της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης
- Οι δημοσιονομικές ρυθμίσεις του Ενωσιακού Δικαίου
- Ο προϋπολογισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- Κανόνες του προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- Έσοδα και δαπάνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- Κατάρτιση, εκτέλεση και έλεγχος του προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- Το Ελεγκτικό Συνέδριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- Συγκρότηση
- Αρμοδιότητες
- Σύγκριση και συνεργασία με το ελληνικό Ελεγκτικό Συνέδριο
- Ο έλεγχος των κρατικών ενισχύσεων
- Ενωσιακές ρυθμίσεις σχετικά με τα καθεστώτα των κρατικών ενισχύσεων
- Ο έλεγχος των κρατικών ενισχύσεων
- Δάνεια με την εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου
- Προσαρμογή των δημοσίων οικονομικών της Ελλάδας προς το ενωσιακό δίκαιο
- Η δημοσιονομική κατάσταση της Ελλάδας
- Η αναμόρφωση της δημοσιονομικής διαχείρισης με στόχο την παραμονή στην Ευρωζώνη
- Η αναδιάρθρωση του δημοσίου χρέους με τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα (PSI)

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

- Γέροντας Απ., Δημοσιονομικό Δίκαιο, 2005
- Κουγέας Β., Οι αρχές του κοινοτικού προϋπολογισμού και η εφαρμογή τους, 2008
- Μηλιώνης Ν., Στοιχεία Ευρωπαϊκού Δημοσιονομικού Δικαίου, 2008
- Μπάρμπας Ν., Στοιχεία Δημοσιονομικού Δικαίου, ε' έκδ., 2014
- Ρίζος Κ., Ο έλεγχος των δημοσίων δαπανών και λογαριασμών από το Ελεγκτικό Συνέδριο, β' έκδ., 2015
- Φινοκαλιώτης Κ./Μπάρμπας Ν., Δημόσια Οικονομικά, γ' έκδ., 2011

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ (ως ανωτέρω)

Δημόσιο Δίκαιο και Οικονομική Ανάλυση

Φορολογικό Δίκαιο Ι

Public Law of Investments

Β' Εξάμηνο

ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

- **Δίκαιο Κοινωνικής Προστασίας ΙΙ**

Διδάσκουσα:

Καθηγήτρια Π. Παπαρρηγοπούλου

- Κοινωνικό δικαίωμα στην υγεία. Παρέχουσα διοίκηση. Σχέση ασφάλισης ασθένειας και δικαίου της υγείας. Ρόλος ΕΟΠΥΥ
- Το Ευρωπαϊκό δίκαιο της υγείας
- ΕΣΥ οργάνωση -λειτουργία – αξιολόγηση. Σύγχρονες τάσεις.
- Σχέση δημοσίου με ιδιωτικό τομέα
- Έννοια Εξουσιαστικής δημόσιας διοίκησης – Υγειονομική ασφάλεια
- Το ευρωπαϊκό δίκαιο της υγείας. Προστασία της δημόσιας υγείας.
- Κώδικας Ιατρικής Δεοντολογίας
- Αστική ευθύνη στις δημόσιες υπηρεσίες υγείας
- Κοινωνική Πρόνοια – Έννοια - Ιδεολογικά Ρεύματα
- Κοινωνική Πρόνοια – Πηγές
- Κοινωνική Πρόνοια σύγχρονες τάσεις στην ΕΕ
- Γενικά Μέτρα για την καταπολέμηση της φτώχειας – ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα
- Κοινωνική Πρόνοια /Πρόσφυγες / Μετανάστες

- **Διοικητικό Δικονομικό Δίκαιο**

Διδάσκουσα:

Ομ. Καθηγήτρια Γλ. Σιούτη

Η διδασκαλία του διοικητικού δικονομικού δικαίου σε μεταπτυχιακό επίπεδο περιλαμβάνει τις ακόλουθες ενότητες:

- Ο δικαστικός έλεγχος της διοίκησης και το δικαίωμα δικαστικής προστασίας
- Η διοικητική δικαιοδοσία και οι διοικητικές διαφορές (ακυρωτικές, ουσιαστικές)
- Η οργάνωση και οι αρμοδιότητες των διοικητικών δικαστηρίων
- Η διοικητική δίκη (έννοια, σκοπός, φάσεις, γενικές δικονομικές αρχές, δικαστήρια και δικαστές, διάδικοι, έναρξη, διεξαγωγή, περάτωση και κατάργηση)
- Είδη ένδικων βοηθημάτων, προϋποθέσεις παραδεκτού, λόγοι βασίμου
- Αίτηση ακυρώσεως, προσφυγή, αγωγή (καταψηφιστική, αναγνωριστική), ανακοπή
- Προσωρινή έννομη προστασία (αναστολή εκτελέσεως, ασφαλιστικά μέτρα, διαταγή πληρωμής, προσωρινή επιδίκαση απαιτήσεως, προσωρινή ρύθμιση καταστάσεως)
- Η απόφαση του διοικητικού δικαστηρίου (έννοια, περιεχόμενο, έννομες συνέπειες, δεδικασμένο, συμμόρφωση της διοίκησης)
- Ένδικα μέσα κατά αποφάσεων των διοικητικών δικαστηρίων (ανακοπή ερημοδικίας, τριτανακοπή, έφεση, αίτηση αναθεωρήσεως, αίτηση επαναλήψεως της διαδικασίας, αίτηση αναιρέσεως)

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ (ως ανωτέρω)

- Εθνική και ευρωπαϊκή προστασία των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων
- Ζητήματα διεθνούς και ευρωπαϊκού Εργατικού Δικαίου (Προσφερόμενο από άλλο ΠΜΣ)
- Δίκαιο Κατάστασης Αλλοδαπών (Προσφερόμενο από άλλο ΠΜΣ)

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΠΜΣ

Στην ηλεκτρονική σελίδα των ΠΜΣ https://www.law.uoa.gr/metaptychiakes_spoynes/ θα βρείτε πληροφορίες για τη νομοθεσία του διέπει τα ΠΜΣ, τους Κανονισμούς Λειτουργίας των ΠΜΣ, ανακοινώσεις, υποδείγματα αιτήσεων, προγράμματα σπουδών, πρόγραμμα μαθημάτων, διδάσκοντες, κ.α. σχετικές πληροφορίες.

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ Π.Μ.Σ. Ακαδημίας 45 (ισόγειο)

- Δημήτριος Αθανασόπουλος (τηλ. 210-3688656)

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Ακαδημίας 45 (ημιώροφος) (τηλ. 210-3688673)

ΑΙΘΟΥΣΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ – ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

Η διδασκαλία και οι γραπτές εξετάσεις των μαθημάτων γίνονται στις αίθουσες των εξής κτιρίων:

- Μέγαρο Θεωρητικών Επιστημών (Μ.Θ.Ε.) Σίνα 3
- Νομική Σχολή (Σόλωνος 57)
- Νομική Σχολή (Ακαδημίας 45)

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Βιβλιοθήκη της Νομικής Σχολής

Διεύθυνση :Σόλωνος 104 και Μαυρομιχάλη 17 Αθήνα, Τ.Κ. 10680

Τηλέφωνο:(+30) 210 368 8113

Η Βιβλιοθήκη της Νομικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών αποτελεί μετεξέλιξη των Νομικών Φροντιστηρίων – Σπουδαστηρίων, τα οποία χρονολογούνται από την ίδρυση του Πανεπιστημίου Αθηνών και της Νομικής Σχολής (1837). Η ενιαία Βιβλιοθήκη της Νομικής Σχολής

Αθηνών, στο κτήριο του Παλαιού Χημείου, δημιουργήθηκε το 2017 από την ενοποίηση των προγενέστερων Σπουδαστηρίων – Βιβλιοθηκών των Τομέων της Σχολής.

Η συλλογή της Βιβλιοθήκης συγκρίνεται επάξια με τις αντίστοιχες συλλογές μεγάλων Πανεπιστημιακών Βιβλιοθηκών του εξωτερικού. Αποτελείται από 100.000 τόμους βιβλίων και 1.300 τίτλους επιστημονικών περιοδικών εκδόσεων, καλύπτοντας σε ελληνική και ξενόγλωσση βιβλιογραφία όλους τους κλάδους του Ηπειρωτικού και Αγγλοσαξονικού Δικαίου.

Η Βιβλιοθήκη λειτουργεί κατά τα σύγχρονα διεθνή πρότυπα οργάνωσης και λειτουργίας Βιβλιοθηκών και διαθέτει κατηρτισμένο προσωπικό, παρέχοντας στα μέλη της επιστημονικής κοινότητας συμβατικές και ψηφιακές υπηρεσίες νομικής πληροφόρησης και τεκμηρίωσης. Παράλληλα, καλύπτει και προωθεί ακαδημαϊκές δραστηριότητες, τόσο σε προπτυχιακό όσο και σε μεταπτυχιακό επίπεδο, και υποστηρίζει το κοινωνικό και πολιτιστικό έργο του Ε.Κ.Π.Α.

Περισσότερες πληροφορίες:

<http://www.lib.uoa.gr/bibliothikes-scholon/nomikis.html>